



INFO 1/2024

5 MUISTOKIVET SAAVAT OLLA ERILAISIA

10 KIEHTOVA KIVI AMMATTINA

12 TUOMAS KYRÖN KOLUMNI

16 HAUTAKIVI ON TAIDETEOS

**Muistamisen
perinteet**

**säilyvät
ja muuttuvat**

Hautakivet
elävät ajassa

Kohdataan sukuhaudalla

OLEN PITKÄÄN ajatellut, että kirjaan hautaustestamenttiini toiveen tuhkauksesta ja tuhkan sirotelusta metsään. Siellä sitten lepään sammaleiden kätöksessä. Asiaa harkittuani olen nyt kuitenkin pyörtänyt päätökseni ja toivon lähiomaisten hautaavan uurnani sukuhautaun. Uurna on maatuva, mutta nimen saa kaivertaa kultakirjaimilla.

MINULLE KUOLEMA on luonnollinen asia. Me kaikki olemme sen edessä jossain vaiheessa, väistämättä. Tuntuu lohdulliselta ajatella, että uurnani lasketaan sukuhautaun eikä sinne metsään, jossa kukaan ei poikkeaisi katsomassa. On lämmitävää ajatella läheisten käyvän haudalla moikkaamassa tatiä. Muistavat jonkin hassun, yhteisen hetkemme. Sopii hyvin, että he ottavat eväät mukaan ja kilistävät eläville ja poismenneille. Sitähän sukulaisuus ja jatkuvuus tarkoittavat.

MIETIMME TÄSSÄ julkaisussa hautaustapojen eroavaisuuksia ja muistamisen kulttuurin muutosta. Suru lähiomaisten tai ystävän kuolemasta tuntuu samalta, mutta aikojen muuttuessa muistelutavat ja perinteetkin muuttuvat. Niinhän se on aina ollut, esi-isämmekin ovat välillä suosineet polttohautausta ja toisinaan kalmistoja ja arkkuja. Nyt tuhkaus on taas yleisempää arkkuhautaukseen verrattuna. Yksilöllisyys korostuu muistotilaisuuksien järjestämisessä ja hautakiven suunnittelussa.

HAUTAKIVIKULTTUURI ELÄÄ mukana muutoksessa, mutta sen merkitys ei ole vähentynyt. Se kertoo edelleen viestin vainajasta, suvusta ja meistä itsestämme. Kivestä tehty hautamuistomerkki ilmentää ikuisuutta ja pysyvyyttä. Hautakivien valmistus on pitkälti käsityötä, joka vaatii ammattitaitoa. Hautakivet edustavat taideteollista osaamista ja kulttuuriamme.

HAUDALLA VOIMME kohdata edesmenneet läheisemme. On hyvä olla paikka, jossa voi rauhassa muistella ja mietiskellä. Haudalla käynti ei saisi tuntua pakolliselta ylläpidolta, vaan siihen tulisi sisältyä iloa ja toivoa. Hautausmaalla kuolema tulee tutuksi ja luontevaksi osaksi elämäнкаarta.



Muistellen,
Sini Laine
Toiminnanjohtaja, Kivi ry.

SISÄLTÖ

- 4 **"MUISTOKIVET SAAVAT OLLA ERILAISIA"**
Porvoon Näsinmäen hautausmaalla
uusi ja vanha rinnakkain
- 6 **MUISTAMISEN PERINTEET PYSYVIÄ,
VAIKKA MUUTOKSIA TOIVOTAAN**
Marja Kuronen tutkii väitöskirjassaan
hautaamiseen liittyvien palveluiden
ja rituaalien uudelleen muotoilua
- 8 **"ME MUISTAMME"**
Eila Ratasvuori ja Aava Aaltolainen vierailevat
sukuhaudalla Hietaniemen hautausmaalla
- 10 **KIEHTOVA KIVI - UUSI URA
MUUTTI SUHTEEN HAUTAKIVIIN**
Ilpo Ruuskanen ja Erno Kärkkäinen
kertovat, mitä kivi heille merkitsee
- 12 **KIVIÄ KIRKKOMAISIA**
Tuomas Kyrön kolumni
- 13 **RANTAMAISEMA TAI RUUVIMEISSELI
- HAUTAKIVI KERTOO EDESMENNEEN
HARRASTUKSISTA**
Hautakivien muotokieli muuttuu
- 14 **HAUTAUSTAVAT ERI KULTTUUREISSA**
Suomessa vietetään eri kulttuurien
ja uskontokuntien mukaisia hautajaisia
- 16 **HAUTAKIVI ON TAIDETEOS**
Kuvataiteilija Vilma Metteri
suunnittelee taiteellisia hautakiviä
- 18 **IKUINEN JA EKOLOGINEN**
Suomalaisen luonnonkiven hiilijalanjälki
on matala lyhyen hankintaketjun ja
logistiikan ansioista
- 18 **HAUTAKIVI KAIPAA SÄÄNNÖLLISTÄ HOITOA**
Hautakiviä on helppo hoitaa



*Aidosti turkulainen
-palveleva perheyritys
vuodesta 1984*

40v.

Turun Hautakivi

— PALVELU —

turunhautakivipalvelu.fi
posti@turunhautakivipalvelu.fi

Puh. 02 2360 329
Hautakivenkatu 5, TURKU

*Muistot
elävät*

*Kotimaiset
pronssituotteet
hautakiviin*



M. J. Paasikivi Oy
Ilmarisentie 12, 15200 LAHTI
www.paasikivi.fi

P Paasikivi®

Muistokivet saavat olla erilaisia

Teksti: **Johanna Pelto-Timperi**

Kuva: **Porvoon seurakunta**

Porvoon Näsinmäki on yksi Suomen vanhimmista hautausmaista, joka on rakennettu erilleen kirkkorakennuksesta. Hautausmaa on perustettu vuonna 1789. Vaikka alueella on paljon vanhoja hautausmaismerkkejä, on hautausmaa muovautunut ajan ja tapojen muutoksessa monipuoliseksi kokonaisuudeksi.

HAUTAUSTOIMEN PÄÄLLIKKÖ Markku Blom kertoo Porvoossa muiden seurakuntien tapaan tuhkauksen yleistyneen voimakkaasti, vainajista tuhkataan jo 80 prosenttia. Muutoksen takia uurnahautoille on varattu enemmän tilaa esimerkiksi uudella laajennusosalla. Vanhoja arkuhautoja on muutettu usealle uurnalle sopiviksi. Blom muistuttaa, että esimerkiksi sukuhauta voi hyvin laskea myös uurnan. Alueella on lisäksi oma tunnustukseton hautaus-alue.

– Tuhkan sirottelu muistolehtoon ja nimilaatan kiinnitys yhteiseen muistomerkkiin on yksi vaihtoehto. Usein uurna kuitenkin lasketaan joko perheelle hankittuun uuteen hautaan tai olemassa olevaan sukuhautaan. Vaihtoehtoja on paljon, Blom kertoo.

Näsinmäellä uurnia haudataan hautoihin edelleen sirottelualueita enemmän.

PORVOOSSA OMAISET ja kiviiliikkeit voivat suunnitella hautausmaismerkkit omien toiveidensa mukaisesti. Ohjesääntö antaa muistokivelle maksimimitat, joiden sisälle kiven tulee mahtua. Kiven mallia tai materiaalia ei rajoiteta. Tällä halutaan antaa mahdollisuus tehdä omanlaisia muistomerkkejä, jotka samalla tuovat vaihtelevuutta ja monimuotoisuutta hautausmaan ilmeeseen. Luonnosta otetut kivet eivät ole sallittuja hautapalkkialueilla.

– Kaksi vuotta sitten tehdyssä laajennusosassa ajattelimme lisäksi hautojen hoidon helppoutta. Nyt haudat ovat suorissa

riveissä. Näin saamme maa-alueen tehokkaasti käyttöön. Hautoilla on valmiina pohjapalkit, joiden päälle muistokivi on helppo asentaa. Muistokivet saavat olla erilaisia ja se on toivottavaakin, Blom toteaa.

LAAJENNUSOSAN HAUTOJEN muistokivien suunnitelmia ei enää tarvitse erikseen hyväksyttää, jos kokovaatimukset toteutuvat. Kulttuurihistoriallisella vanhalla alueella tulee muistomerkkisuunnitelmat edelleen hyväksyttää hautaus-toimissa.

– Halusimme vähentää byrokratiaa. Kivistähän kuitenkin yleensä tehdään suunnitelma kiviiliikkeessä omaisten kanssa. Jos jokin ratkaisu mietityttää, niin suunnitelman voi hyväksyttää meillä. Luotamme tekijöiden ammattitaitoon ja tietämykseen, Blom sanoo.

Yhteistyö hautaus-toimiston ja kiviiliikkeen kanssa toimii hyvin. Blom on tyytyväinen myös siihen, että valitettavan ilkeävalan jälkeen paikallinen kiviiliike on käynyt korvauksetta nostamassa kivet pystyyn.

Enkelit tulivat haudoille 1990-luvulla.

BLOM TOTEAA, että hautakivien hankinnassa näyttää olevan kaksi suuntaa. Osa omaisista haluaa hyvin perinteisen mallisen ja värisen kiven. Toiset taas miettivät ja paneutuvat suunnitteluun ja haluavat jotain vainajaan tai sukuun liittyvää mukaan.

– Enkelit tulivat haudoille 1990-luvulla. Niitä ja lintuja on edelleen paljon hautakivissä ja kivillä. Myös kynttiläaukot ovat suosittuja. Risti on symbolina hyvin pysyvä, Blom mieltii. ▀

KAUNEIMMAT HAUTAMUISTOMERKIT

by Kaarin Kivi

Laaja valikoima ja upeat kotimaiset kivilajit
Henkilökohtainen suunnittelupalvelu
Toimitus ympäri Suomen



*Tule tutustumaan hautakivimallistoomme ja
löydä lähin edustajamme tai myymälä osoitteessa:*

www.kivilahde.fi

Muistamisen perinteet pysyviä, vaikka muutoksia toivotaan

Teksti: **Johanna Pelto-Timperi**

Kuva: **Mikael Soininen**

Väitöskirjatutkija **Marja Kuronen** toteaa suomalaisten kaipaavan surussaan yksityisyyttä, ja hautaaminen tapahtuukin usein vain pienen lähipiirin kesken. Läheisen hautaamiseen liittyy paljon perinteitä, jotka tukevat surutyötä. Kuronen toteaa, että tapoihin kaivataan myös muutoksia.



Marja Kuronen on väitöstudiumissaan havainnut muutaman päälinjan hautaamiseen liittyvissä perinteissä. Monet vanhemmat henkilöt ja uskonnolliset omaiset kokevat, että nykyiset tavat toimivat hyvin, mutta nuoremmat ja varsinkin kirkkoon kuulumattomat läheiset toivovat niihin muutoksia.

– Yli kolmannes väestöstä ei kuulu kirkkoon, joten evankelisuterilaiset perinteet tuntuvat heille vierailta. Osa ne jopa ahdistavat. Vastauksissa todetaan, että he vain odottavat siunaustilaisuudessa, milloin uskonnolliset rituaalit päättyvät, ja he voivat aloittaa omanolionsa tavan muistella vainajaa, Kuronen tiivistää.

Kuronen tutkii väitöskirjassaan hautaamiseen liittyvien palveluiden ja rituaalien uudelleen muotoilua. Tutkimuksen tarkoituksena on tunnistaa käytäntöjä ja prosesseja, jotka edesauttavat yhdenvertaisten hautauspalvelujen tarjoamista ja tukevat hyvinvointia surun keskellä.

KURONEN KOROSTAA, että hautaamistavoissa on meillä paljon hyvää, eikä muutosta tarvitse tehdä muutoksen vuoksi. Yhteiskunta on kuitenkin nykyään pirstaloitunut, jolloin ei voi olettaa, että on vain yksi oikea tapa vainajan hautaamiseen ja muistamiseen.

Hän ehdottaakin esimerkiksi hautaustoimistojen ja muiden toimijoiden kehittävän erilaisia ja eri tilanteisiin sopivia palvelupaketteja ja -ratkaisuja, joissa omaiset saavat isomman roolin.

– Tutkimuksessa hautaustoimistot saavat hyvää palautetta, mutta vastaavasti osa vastaajista toivoo, että he olisivat saaneet enemmän vaikuttaa asioihin. Palvelussa tulisi läheisille antaa omistajuus hautaamisesta, Kuronen miettii.

KUOLEMAAN LIITTYEN ei voi vetää yleistyksiä, koska jokainen tilanne on erilainen. Olosuhteisiin vaikuttaa erityisesti se, millainen suhde hautausta järjestävällä on ollut vainajaan, ja onko kyseessä jo ikääntyneen kuolema tai esimerkiksi nuoren äkillinen menehtyminen.

– Hautaaminen on aina ainutlaatuisen tilaisuus ja viimeinen palvelus -sanonta kuvaa tätä hyvin. Kaiken pitäisi osua palvelussa kohdilleen, koska jokin pienikin virhe tai sattuma voi jäädä kaivertamaan omaisen mieleen pitkäksi aikaa.

Tutkimusmateriaalista käy ilmi, että moni kokee jääneensä yksin surun hetkellä. Surua on näin tavallaan kunnioitettu liikkua. Vastauksissa on toivottu, että lähipiiri olisi edes kysynyt, lähtisikö hän esimerkiksi elokuviin. Pelkkä kysyminen olisi auttanut, vaikkei voimia lähtemiseen olisi ollutkaan.

MUISTAMISEN KULTTUURI on meillä henkilökohtaista ja pienieleistä. Kuronen arvelee meidän arvostavan siinä yksityisyyttä. Meillä ei esimerkiksi ole kotialttareita, ja vainajan kuolin- ja syntymäpäiviin liittyvä lähinnä käynti haudalla. Uusi, mutta melko harvinainen tapa on pitää sosiaalisessa mediassa muistosivuja – kirjoittaminen voi auttaa surun käsittelyssä. Kuronen on nähnyt myös esimerkiksi kotikaupungissaan Turussa muistograffiteja.

– Hautojen ylläpitäminen on kiinteä osa muistamista. Osalle se on toki vain velvollisuus, ja haudalla käymättömyys koetaan sosiaalisesti häpeäksi. Monille tutkimukseen osallistuneelle haudalla on tärkeä merkitys. Haudalla voi käydä myös monella tavalla. Yhdessä vastauksessa kerrottiin, kuinka he käyvät porukalla läheisen haudalla piknikillä ja kaatavat kuohuviiniä myös vainajalle. Tämä on heidän tapansa kokoon-tua, muistella ja käydä läpi yhteistä historiaa. Se on esimerkki tapojen luontevasta muutoksesta, Kuronen toteaa.

Kuronen on huomannut tutkimusta tehdessään, että haudalla on suuri merkitys tänne jääville.

– On hyvä olla paikka, jossa edesmennyt voi muistella. Kun tekee toiveita omasta hautaamisestaan, on hyvä ottaa huomioon omaiset ja antaa heille mahdollisuus muistamiselle, miten muistaa ja missä. Vaikka itse miettii, ettei halua kuin nimilaatan jonnekin, jos sitäkään, voi hauta olla läheisille hyvin merkittävä. Suru on yhteinen tunne, jota hauta kuvastaa, Kuronen pohtii.

– Tärkeintä olisi antaa valinnanvara, jossa omaiset voivat myös vaikuttaa. Olisi hyvä miettiä yhdessä, mikä on meille sopiva tapa.

Olisi hienoa, jos omaiset osallistuisivat enemmän hautakiven suunnitteluun.

HAUTAKIVISSÄ NÄKYVÄT jo muistamisen kulttuurin muutokset esimerkiksi malleissa ja koristeissa. Kuronen mielestä hautakivissä olisi mahdollisuus laajempaankin muutokseen. Nykyaikaa ovat esimerkiksi kierrätyskivien käyttö ja kivien personointi. Kiviin voidaan liittää esimerkiksi linkki mediasisältöön, jonka takaa saa tietoa vainajasta.

– Olisi hienoa, jos omaiset osallistuisivat enemmän hautakiven suunnitteluun. Kiveen voisi kiinnittää vainajaan liittyviä muistoja ja esineitä.

Kuronen kokee, että kivi on materiaalina ikuinen ja arvokas symboli.

– Se on kaunis ja kestävä. Hautakivi kuuluu vahvasti muistamisen perinteeseen ja kuvastaa pysyvyyttä. Kivistä saa tosi kauniita ja persoonallisia. Kiviliikkeistä ja hautaustoimistoista kannattaa kysyä erilaisia vaihtoehtoja, jotka tuntuvat vainajalle ja läheisille sopivilta, Kuronen toteaa.

Hän on myös miettinyt, että hautausmaihin liittyvää kulttuuria voisi virkistää laajemminkin, koska ne kiinnostavat historiallisesti suomalaisia. Nyt on tarjolla esimerkiksi opastettuja hautausmaakävelyjä, mutta teemaa voisi kehittää, jolloin hautakivienkin merkitys saisi uudenlaista arvoa. ▀

Marja Kuronen kertoo hautauskulttuurin olevan muutosvaiheessa yhteiskunnan pirstaloituessa. Perinteissä on paljon hyvää ja säilytettävää, mutta monet omaiset kaipaavat vaihtoehtoja. Kahvinjuonti on tuttu elementti muistotilaisuuksissa.

Teksti: **Johanna Peltö-Timperi** Kuvat: **Kimmo Brandt**

”Me muistamme”

Maaliskuun lopulla Hietaniemen hautausmaalla on vielä lunta. Hautakivien edustalla näkyy syksyllä tuotuja kanervia ja palaneita kynttilöitä. Haikosten sukuhaudalla **Eila Ratasvuori** ja **Aava Aaltolainen** asettelevat narsisseja alkavan kevään merkiksi. Heille haudalla käynti on mieluisa ja konkreettinen tapa muistella ja kunnioittaa edesmenneitä sukulaisia.

Sukuhauta on Eila Ratasvuorelle äidin suvun hauta ja viimeksi hautakiveen on kaiverrettu hänen miehensä nimi. Muut haudatut ovat hänen isovanhempansa, tädit ja enot. Aava Aaltolainen käy haudalla muistelemassa isoisäänsä. Hietaniemen sukuhauta on tärkeä paikka molemmille, vaikka lähisukua on haudattu myös muille hautausmaille pääkaupunkiseudulla ja Suomessa.

– Haudalla käynti on konkreettinen tapa muistella. Käymme esimerkiksi isänpäivänä täällä yhdessä sisarusten kanssa. Haudalla vierailu kertoo siitä, että muistamme, Aaltolainen sanoo.

Ratasvuori kertoo, että on jo pienenä oppinut haudalla käymiseen. Varsinkin jouluiset käynnit ovat jääneet hänelle jo lapsuudesta mieleen.

– Oman uskontoni mukaan kuolleet eivät ole kuolleita, henki on vain erkaantunut ruumista ja ero on väliaikaista. Minulle haudalla käynti ei ole surullinen asia. Esimerkiksi kynttilöiden sytyttäminen on kau-

nis tapa, jolla voimme liekin loistolla lähettää viestin sinne toiselle puolelle, Ratasvuori sanoo.

”
Minulle haudalla käynti ei ole surullinen asia.

MOLEMMAT KERTOVAT, että muistelevat edesmenneitä monissa muissakin tilanteissa kuin vain haudalla, mutta haudalla läheisen muistelu saa erilaisen muodon. Ratasvuori vertaa sitä rukoukseen, Aaltolainen nostaa esiin kunnioitus-sanan ja läsnäolon.

– Tunne on hyvä ja lämmin, he miettivät.

Ratasvuori käy niin Hietaniemessä kuin muillakin haudoilla myös ystäviensä kanssa. Silloin syntyy spontaanisti keskustelua ja yhteisiä muistoja ja tarinoita.



– Muistelun ei tarvitse olla surullista. Se voi olla iloista. On mukava muistella persoonallisuuksia ja miettiä, mitä kaikkea he tekivät, Ratasvuori miettii.

Hänelle sukulaisuus on yhteen kulumista ja historiaa. Ratasvuori on muun muassa tehnyt äidin ja isän puolen suvuista kuvakirjan, jossa kerrotaan myös sukuhaudan haudatuista. Tämä hauta on otettu käyttöön 1940-luvulla ja isän puolen sukuhautoja jo 1800-luvulla.

Tunne on hyvä ja lämmin.

HAIKOSTEN SUKUHAUDAN 1960-luvulla pystytetty kivi oli mennyt huonoon kuntoon läheisen meren ja sään vaikutuksesta. Ratasvuori tarttui toimeen ja otti yhteyttä mahdollisimman moneen serkkuun ja sukulaiseen kertoakseen asiasta. Hän oli selvittänyt, että harmaa kivilaatu ja siihen tehdyt kaiverukset kestävät mustaa kiveä paremmin vaativissa sääolosuhteissa. Loimaan Kiven myymälässä hän sai vahvistuksen ajatukselleen ja kiven vaihtaminen saatiin alkuun.

– Halusin yksikertaisen kiven ilman ris-

tiä. Suunnittelussa piti ottaa huomioon, että siihen mahtuvat kaikkien nimet ja jää vielä tilaa uusillekin nimille. Myös siis minulle. Tämän takia otimme isoimman kiven, jonka sai ohjeiden mukaan valita. Harmaa sopii jotenkin paremminkin meille kuin musta, Ratasvuori toteaa.

Kiviliike valikoitui aiemman kokemuksen ja ystävien suositusten mukaan.

MIKÄ MERKITYS hautakivellä on? Voisiko hauta olla ilman kiveä? Ratasvuori ja Aaltolainen kannattavat hautakiveä. Se tekee haudasta henkilökohtaisemman ja varsinkin sukuhaudassa se on osa suvun historiaa. On tärkeää, että kivessä ovat nimet näkyvillä. Aaltolainen kuvailee hautakiveä ole-massaolevaksi asiaksi, jonka äärelle voi tulla muistelemaan.

– Suomessa hautausmaat ovat kauniita ja hyvin hoidettuja. Ulkomaalaiset vieraat aina ihailevat niitä, Ratasvuori sanoo.

Aaltolainen toivoo kivilukittuun otta-van uutta teknologiaa käyttöön. Kiviin saa jo QR-koodin, mutta ne kuluvat helposti. Tavoitteena olisi päästä linkin kautta verkkoon, jossa on enemmän tietoa ja tarinoita vainajista ja hautapaikasta.

– Näin historia tulisi eläväksi, hän miettii. ▀

Aava Aaltolaiselle ja Eila Ratasvuorelle läheisten muisteleminen on iloinen ja luonnollinen asia. Haudalla käynti on osa muistelua.

Haikosten sukuhautaan on haudattu Eila Ratasvuoren äidin puoleista sukua ja puoliso.

Kiehtova KIVI

Teksti: **Aili Autio**

Kuvat: **Sini Laine** ja **Erno Kärkkäinen**

Pitkäaikainen kiventyöstön ammattiopettaja **Ilpo Ruuskanen** sekä tatuointitaiteilijasta uranvaihdon kivikaivertajaksi tehnyt **Erno Kärkkäinen** päätyivät molemmat alalle sattuman kautta. Sittemmin kivi on vienyt molemmat mennessään.

Ilpo Ruuskanen on työskennellyt 45 vuotta SASKY koulutuskuntayhtymässä (Sasky) tulevien kivrakentajien opettajana. Hän toteaa, että kivialasta tiedetään yhä hyvin vähän, ja ammattitaitoisista kivrakentajista on jopa pulaa.

– Kivrakentajat työllistyvät kaiken kaikkiaan todella hyvin. Usein kiviyritykset kyselevät minulta uusia työntekijöitä jo ennen kuin oppilaat ovat ehtineet edes valmistua. Oppilaitoksen ja yritys-elämän välinen yhteistyö on meillä Saskyssä tiivistä, Ruuskanen kertoo.

KIVIRAKENTAJAN KOULUTUS kuuluu rakennusalan perustutkintoon, josta valmistuu kivialan ammattilaisia joko sisustus-, ympäristö- tai hautakivipuolelle. Eri-

koistumisala selviää koulutuksen aikana oppilaan soveltuvuuden mukaan. Esimerkiksi hyvästä piirtotaidosta on etua muistomerkin valmistuksessa ja tekstityksessä, jolloin oppilaalle ehdotetaan hautakivipuolelle erikoistumista.

– Suomessa hautakivien valmistukseen tarvittava konekanta on jo varsin kehittynyt, mutta myös taitavia käsintekijöitä tarvitaan edelleen. Arvioisin, että noin 40 prosenttia hautakivien valmistuksesta tehdään käsityönä, Ruuskanen kertoo.

– Nykyisin hautakivien kirjo on myös laaja, vaikka toki niihin liittyy koko- ja ulkoasurajoituksia. Ennen hautakivet olivat pitkälti neliskanttisia laatikoita, mutta nyt hautakiviä voi erilaisin muodoin ja koristein tehdä visuaalisesti näyttäviksi ja yksilöllisiksi, hän jatkaa.



Ilpo Ruuskanen tuntee luonnonkiven ominaisuudet.

RUUSKANEN PÄÄTYI kivialalle aikanaan puolittain vahingossa. Yhtäkään päivää hän ei kuitenkaan ole katunut.

– Tällä alalla jokainen päivä on erilainen. Olen kiitollinen, että olen päätenyt alalle ja oppinut käsittelemään erilaisia kivilaatuja niiden ominaisuuksien mukaan. Luonnonkivi on hieno materiaali ja se käytetty työstettäessä hyvin erityisesti. Myös oppilaat arvostavat suomalaista luonnonkiveä suuresti, sillä se on kotimainen ja turvallinen luonnonmateriaali, josta ei vapaudu mitään myrkyllisiä aineita, Ruuskanen kertoo.

Luonnonkiven käyttö on viime vuosikymmenen aikana myös lisääntynyt rakentamisessa, mikä on Ruuskanen mukaan luonut uusia tarpeita koulutukselle.

– Muutos on ollut positiivinen ja näkisin, että ala on kehittynyt viime vuosien aikana paljon. Me Saksyssa teemme yhteistyötä kivialan yrittäjien ja Kivi ry:n kanssa, jotta pysymme ajan hermolla. Näin tiedämme, mitä on tulossa ja voimme ottaa sen myös koulutuksessa huomioon, Ruuskanen sanoo. 📌

Luonnonkivi on hieno ja erityinen materiaali. Olen kiitollinen, että olen tullut alalle.

Uusi ura muutti suhteen hautakiviin

VUONNA 2018 tatuointiyrittäjänä 13 vuotta työskennellyt Erno Kärkkäinen teki merkittävän päätöksen. Kiireinen arki, jatkuvasti täynnä oleva kalenteri ja pitkät työpäivät olivat johtaneet yrittäjän loppuun palamiseen. Niinpä hän päätti lopettaa ja vaihtaa alaa.

– **OLEN AIKAISEMMALTA** koulutukseltani puutarhuri, ja pohdin tatuointihommien päätyttyä kouluttautuvani uudelleen viherrakentajaksi. Saksyssa opettajat kuitenkin huomasivat nopeasti, että tatuointikokemukseni vuoksi sopisin hyvin kivikaivertajaksi, Kärkkäinen kertoo.

SASKYN KIVIRAKENTAJAN opinnoista Kärkkäinen päätyi harjoittelujaksolle Loimaan kiveen, josta sai myöhemmin myös työpaikan. Hautakivipuolelle erikoistunut Kärkkäinen kertoo nauttivansa työn monipuolisuudesta ja käsillä tekemisestä. Päivät ovat vaihtelevia ja Kärkkäinen pääsee työssään hyödyntämään vahvuuksiaan.

– Nykyaikainen kaiverrus tapahtuu pitkälti tietokoneella, mutta esimerkiksi koristelua tehdään käsillä piirtäen. Vanhasta urastani on ollut tässä paljon hyötyä, sillä samoin kuin tatuojan, kivikaivertajan on katsottava, että palaset sointuvat yhteen kauniisti. Tässä tarvitaan hyvää sommittelutaitoa ja visuaalista silmää, Kärkkäinen pohtii.

– Kivikaivertajana koen, että työn luova puoli tuleekin juuri sommitte-
lusta. Hautakiviä suunnitellaan asiakkaan toiveesta ja koristeet saatetaan tehdä esimerkiksi mallina olevan valokuvan pohjalta. Se on aika vastaavaa kuin tatuointimaailmassa, hän jatkaa.



Erno Kärkkäinen vaihtoi tatuojan työn hautakivien kaivertamiseen.

UUDEN URAN myötä Kärkkäisen suhde hautakiviin ja muistomerkkeihin on muuttunut. Hän käy hautausmailla mielellään katselemassa vanhoja hautakiviä ja tutustumassa erilaisiin hautakivimalleihin. Hän miettii myös muistamisen tapoja eri tavalla kuin aikaisemmin.

– Hautakivet symboloivat hienosti edesmenneiden läheisten muistamista. Ennen minulla ei juuri ollut suhdetta hautakiviin, mutta nyt olen huomannut, kuinka iso ja merkittävä osuus hautakivillä on muistamisen kulttuurissa, Kärkkäinen sanoo.

– Mikäs sen parempi tapa onkaan muistaa läheisiään, kuin luoda kaunis paikka muistelua varten, Kärkkäinen summaa. 📌

Kiviä kirkkomaissa

KÄVIN LAPSENA hautausmailla isovanhempieni kanssa. Suomalaisen kirkonkylän pyhä kolmio on urheilukenttä, marketti ja kirkkomaa.

Kukkakauppa. Kastelukannu. Haudan haravointi. Talvella lumia pois ja kynttilän lasku. Mustissa ja harmaissa hautakivissä oli tuttuja sukunimiä, mutta vieraita etunimiä. Ihmiset olivat kuolleet ennen kuin itse olin syntynyt.

TUTKIN KAHTA päivämäärää, jotka oli hakattu kiveen vaihtuvien fontein. Joskus niiden välillä ei ollut kuin muutama päivä, joskus sata vuotta. Vanhat etunimet olivat lapsesta hassuja: 1800-luvun torpparilla Ruotsin kuninkaan etunimet.

Kiersin kirkkomaan hiekkapolkuja ja tulin tiiviimmälle rivistölle. Siellä elämän alku ja päättymisen mahtuivat tarkempaan raamiin kuin muualla. Isoäiti kertoi, mistä sankarihaudoissa oli kyse, mutta tiesin jo. Olin leikkinyt koko kesän sotaa pikkuserkkujen kanssa.

TÄNÄ PÄIVÄNÄ kävelylenkkini kulkee Hietaniemen läpi. Presidenttien leposijat heti portin jälkeen vasemmalla. Suomalaisittain näyttäviä hautakiviä, mutta eivät valtaisia mausoleumeja. Taiteilijakukkulalla sallitaan vapaampi muoto, joka kertoo päähenkilön elämäntyöstä.

Hautausmaan vanhemmissa osissa kivet ja paadet ovat vaihtelevimmat. Ne, joilla on ollut varallisuutta eläessään, näyttävät sitä kuolemansa jälkeen.

Hietaniemen sankarihaudat asettuvat loivaan alamäkeen, jonka yläpuolella on kuin vahdissa Marsalkka Mannerheimin hauta.

ULKOMAANMATKOILLA HAUTAUSMAAT antavat käsitoksen kohteesta. Hautakivien tiheys noudattaa alueen väestötiheyttä. Kivistä ilmenevät uskonto, elintavat, elinajanodote ja perhekoot.

Yhdysvaltain lowassa käydessäni huomio kiinnittyi useita hautakiviä koristaneisiin traktoreiden kuviin. Syy oli se, että maanviljelys oli alueen suurin työllistäjä. Kemianteollisuudesta viljelyyn, konetuohtantoon, karjatalouteen ja lopulta niihin muistokivien traktoreihin.

Hiitolomalla kävimme eteläisellä saarella, joka rakentui turismin varaan. Paikallisuuden löytäminen oli vaikeaa,



Kuva: WSOY/ Jari Kivelä Pixoi Ltd

mutta pienen kylän vierestä löytyi muurilla ympäröity hautausmaa.

Siellä toistui maailmalla yleinen, Suomessa hyvin harvinaisen ilmiö. Hautakivissä oli vainajan valokuva. Nuoruuskuva, hääkuva, joskus mies tai nainen parhaissa voimissaan, joskus jo myöhemmällä iällä, piippu huulillaan.

Jos on elänyt kaikissa väreissä, kelpaako harmaa graniitti?

USKONTO MÄÄRITTÄÄ yleisvaikutelmaa. Riisuttu luterilaisuus tuottaa täsmällisen mustien ja harmaiden kivien rivistön, mutta yhteiskuntien maallistuminen ja yksilöllistymisen on ollut käynnissä 1960-luvulla saakka. Mitä hautakiville tapahtuu kun tämän päivän nuorison aika koittaa.

Jos on elänyt kaikissa väreissä, kelpaako harmaa graniitti? Onko oltava kaikki sateenkaaren värit? Milloin hautakivet liitetään nettiin? Tuleeko mukaan lediteknologiaa, muuttuvatko ne vuodenaikojen ja vuorokaudenaikojen mukaan. Kuinka käy sukuhautojen, kun elämään mahtuu monta avioliittoa ja erilaisia perhemuotoja? Tarvitaanko uusioperhehautakiviä? Saako pitäytyä vanhassa, luotettavassa, isovanhempien hyväksi havaitsemassa? 🐡

Tuomas Kyrö

Kirjoittaja on suomalainen kirjailija, käsikirjoittaja, tv-panelisti, kolmnisti ja sarjakuvapiirtäjä

Teksti: Johanna Peltö-Timperi Kuva: Kivi ry/Keikyän kivi

Rantamaisema tai ruuvimeisseli

– hautakivi kertoo edesmenneen harrastuksista

Hautakivien muodot ja koristeet ovat perinteisiä, mutta ne elävät ajassa yllättävän vahvasti. Hautausmaalla kulkiessaan voikin ihailla niin kivilajien runsautta kuin hautakivien mallia ja hiontaakin.

Risti on hautakiven symboleista käytetyin – varsinkin, jos vainaja on ollut uskonnollinen. Suosittuja ovat myös erilaiset enkelit ja linnut, perhoset sekä puut ja muut luontoon liittyvät aiheet. Teemat voidaan kaivertaa kiven pintaan tai pronssikoristeet, kuten enkelit voivat olla myös kiven päällä.

VARSINAISISTA TRENDISTÄ ei kivien suunnittelussa voi puhua, mutta ne uudistuvat kuitenkin koko ajan työstötekniikoiden kehittyessä sekä omaisten toiveiden mukaisesti. Nyt hautausmailla on nähtävillä esimerkiksi kiveen hakattuja valokuvia, joissa voi olla vainajalle tärkeä maisema tai kuva harrastuksesta. Valokuva voi olla myös kiviliikkeen valitsema tunnelma- tai luontokuva.

Valokuva edustaa viime aikoina voimistunutta persoonallisuuden ja henkilökohtaisuuden teemaa.

KIVEEN SAA pronssikoristeiden, kuten lintujen ja perhosten, lisäksi vainajalle tärkeän esineen. Kiveen voidaan upottaa esimerkiksi koru tai kiinnittää vainajan harrastukseen liittyen jokoavain tai veneen figuuri. Koristeiden materiaalien tulee olla säänkestäviä. Kiven ja lasin yhdistelmät ovat myös mahdollisia. Hautakivien kierrätettävyyden nousu on nouseva aihe kivien suunnittelussa ja työstämisessä.

Hyvin yksinkertaisillakin hionnoilla saadaan elävyyttä ja persoonallisuutta kiven ulkonäköön ja tunnelmaan. Viime aikoina esimerkiksi timanttiharjausta on käytetty kiven pinnan käsittelyssä.

KIVIEN MALLEIHIN on saatu myös vaihtelevuutta; sydän on yksi suosituista malleista esimerkiksi silloin, jos kyseessä on ollut nuori vainaja. Harrastuksen mukaan voi tilata vaikkapa auton tai kitaranmallisia kiviä. Erikoismalleista tulee varmista, että ne täyttävät hautaustoimen antamat ohjeet.

Kiven suunnittelussa on muistettava, että siihen saadaan tarvittaessa lisättyä uusia nimiä.

KIVILIIKKEET TOIVOVAT omaisten surun keskelläkin jaksavan miettiä erilaisia vaihtoehtoja. Kiven valinta on yksi vaihe surutyötä ja suunnitteluun osallistumisesta voi saada uuden näkökulman läheisen kuolemaan. Kivi kertoo materiaalinakin ikuisuudesta ja vahvuudesta.

Vainajan toiveista ja omista ajatuksista kannattaa kertoa rohkeasti kivialan ammattilaisille. He osaavat opastaa niin sopivan kivilajin kuin hautakiven yksityiskohtienkin valinnassa. ▶

Juttua varten on haastateltu Kivi ry:n jäsenliikkeiden edustajia.



Teksti: Iiris Jouhilampi
Kuva: Unsplash

Hautaustavat vaihtelevat eri kulttuureissa

Suomessa vietetään useiden eri kulttuurien ja uskontokuntien mukaisia hautajaisia. Hautaustavat ovat usein yhdistelmiä taustakulttuurista ja uskonnosta. Uskonnottomat korostavat vainajan persoonaa.

Suomessa hautajaisten järjestämiselle ei ole määräaikaa, mutta lain mukaan vainaja on haudattava tai tuhkattava ilman aiheetonta viivytystä. Kaikilla uskontokunnilla ja yhteisöillä on oma tapansa haudata vainajansa ja muistella heitä.

Esimerkiksi ortodoksit ja muslimit hautaavat kuolleet mahdollisimman nopeasti. Myös juutalaisuuteen kuuluu vainajan nopea hautaaminen Tooran määräyksen mukaisesti. Juutalaisten tavoitteena on Suomessa suorittaa hautaus kolmen päivän kuluessa. Suomessa on noin kaksi tuhatta juutalaista, joiden seurakuntien toiminta on keskittynyt Turkuun ja Helsinkiin.

Suomessa evankelisluterilaisten seurakuntien hautausmaat ovat yleisiä hautausmaita, ja niistä tulee löytyä hautapaikka paikkakunnan asukkaille uskontokunnasta tai uskonnottomuudesta huolimatta. Myös tunnuksettomien hautausmaat ovat seurakuntien ylläpitämiä. Esimerkiksi uskonnottomat saattavat valita tuhkien sirottelu, koska eivät halua hautapaikkaa kirkon maille.

SUOMESSA JÄRJESTETÄÄN yhä enemmän siviilihautajaisia. Uskonnoton saattotilaisuus ei ulkoisesti eroa paljon evankelisluterilaisesta siunauksesta, mutta esimerkiksi virsien sijaan valitaan edesmenneelle merkityksellisiä kappaleita

ja puhe keskittyy vainajan elämään liittyviin asioihin.

– Siviilitilaisuudessa ei ole pakollista kaavaa. Yleensä siinä on mukana perinteisesti alkusoitto ja kukkatervehdykset, kertoo Prometheus-seremoniat Oy:n toimitusjohtaja **Anneli Aurejärvi-Karjalainen**.

Suomalaisten voimakas suhde luontoon näkyy myös tunnuksettomien hautakivien ja laattojen aiheissa. Uskonnottomien keskuudessa tuhkien sirottelu vainajalle tärkeään paikkaan on yleistynyt.

BUDDHALAISIA ON Suomessa yli 20 000 ja lisäksi muutama tuhat kantasuomalaista harjoittaa uskontoa. Buddhalaisuudessa pohditaan elämän pysymättömyyttä ja jatkuva muutosta, ja kuoleman tematiikka on vahvasti esillä kulttuurissa.

– Buddhalaisuudessa ajatellaan, että hienojakoinen tietoisuus jatkaa olemassaoloaan kuoleman jälkeen, jolloin kuolemaa ei nähdä kaiken tietoisuuden traagisena loppuna, uskontoantropologi **Maija Butters** kertoo.

Intiasta lähtöisin olevassa uskonnossa vainaja useimmiten tuhkataan. Hautajaiset ovat yksinkertaiset ja paikalle kutsutaan uskonnon edustaja puhumaan kuolemasta buddhalaisesta näkökulmasta.

– Kaiken ajatellaan olevan katoavaista ja alati muuttuvaa, jolloin edesmennyttä voidaan muistella ilman kiinteitä muistomerkkejä. Osa kantasuomalaisista buddhalaisista saatetaan haudata suomalaisittain perinteiden tai tapakulttuurin vuoksi, Butters sanoo.

Evangelisluterilaisten seurakuntien hautausmaat ovat yleisiä hautausmaita.

SUOMESSA ON noin 130 000 muslimia.

Islaminuskoiset haudataan pääosin tunnus-
tuksettomille hauta-alueille, mutta Turkuun
on suunnitteilla Suomen ensimmäinen, kai-
kille muslimille tarkoitettu hautausmaa.

– Islamissa hautajaisrituaalit ovat todella
tärkeitä. Vainajalle suoritetaan rituaalinen
pesu ja hautauksen tulisi tapahtua mahdol-
lisimman pian kuoleman jälkeen, Butters
kertoo.

Perinteisesti muslimit haudataan kää-
rinliinoissa ja ilman kukkia. Suomessa vai-
naja haudataan useimmiten arkussa, koska
hautaus ei ole sallittua ilman arkkua.

– Muslimeille omat hautausmaat ovat
olennaisia, koska tällöin haudat pystytään
kaivamaan niin, että vainajan kasvot osoitta-
vat haudassa kohti Mekkaa. Hauta-alueella
ei myöskään sallita muiden uskontojen sym-
boliikkaa ja käärinliinoissa hautaaminen on
tärkeää, Butters sanoo.

Hautajaissaattueeseen osallistuminen
nähdään hyveellisenä ja muslimin velvolli-
suutena, jolloin hautajaisissa on usein pal-
jon väkeä. Muun muassa rukouksia sisältävä
tilaisuus pidetään haudan äärellä ja hauta-
jaiset päättyvät, kun hauta on peitetty. Toisi-
naan haudalle tuodaan myös yksikertainen
hautakivi, joka muistuttaa osittain suoma-
laisia hautakiviä. ▀

VASTUULLISTA LOUHINTAA

Suomalaisen
luonnonkiven
louhinta on
vastuullista ja
luvanvaraista.

Katso lisää luon-
nonkivilouhimojen
tavasta toimia.



Avainlippu kertoo suomalaisesta työstä ja palvelusta

Kivi ry:llä Suomalaisen palvelun
Avainlippu-alkuperämerkki.

Kivi ry:n jäsenistön Avainlippu-
merkki kertoo suomalaisesta
työstä ja työllistämisestä.

Keikyän Kivi Oy - hautakivien erikoisliike Hautakivien valmistusta vuodesta 1933

Keikyän Kivi on yksilöllisten ja
laadukkaiden hautakivien
valmistamiseen erikoistunut
yritys.

Yrityksessä suunnitellaan ja
toteutetaan yksilölliset
muistokivet omaisten
toiveiden mukaan korkealaa-
tuisesta kotimaisesta kivistä.

Pitkät perinteet ja monipuoli-
nen osaaminen yhdistettynä
ennakkoluuottomaan
tuotekehitykseen takaavat
tuotteiden korkean laadun.

Asiantuntevan suunnittelupal-
velun sekä ajanmukaisen
valmistusteknologian ansiosta
Keikyän Kivi toteuttaa
yksilölliset muistomerkit
tarkasti toiveiden mukaan.
Käytössä on Suomen parhaat
suunnitteluohjelmat ja
ammattitaitoisimmat
kivisuunnittelijat.



www.muistoksi.fi

Hautakivi on taideteos



Kuvataiteilija **Vilma Metteri** suunnittelee taiteellisia hautakiviä suomalaisesta luonnonkivestä. Hänestä olisi upeaa, jos ihmiset jo eläessään suunnittelisivat oman hautakivensä yhdessä taiteilijan kanssa.

Hautakivien suunnittelu on taiteilija Vilma Metterille innostavaa ja motivoivaa työtä. Taideteollinen työosuus painottuu hautakiven työstöprosessin alkuun, jolloin hän suunnittelee kiven hengen, muodon, värin ja kuvan kiviyrityksen ammattilaisten tuella.

– Hautakivien valmistaminen on edelleen hienolla tavalla yhteistyötä tuhansia vuosia vanhan käsityötaidon, ikuisen materiaalin, kiven, ja nykytekniikan mahdollisuuksien välillä, Metteri pohtii.

SUUNNITTELEMISSAAN TAIDEHAUTAKIVISSÄ Metteri haluaa tuoda esiin yksilölle ja yhteisölle tärkeitä asioita, jotka luovat mielikuvan lämpimästä kohtaamisesta. Hautakivien kuvavalinnat tehdään yksilöllisyyttä ja merkityksiä kunnioittaen.

– Ajattelen, että hautakivi voi parhaimmillaan tuoda hymyn huulille, tarjota lohtua ja kantaa muistoa kuolleesta rakkaasta, Metteri sanoo.

– Itse ihailen hautausmailla aina vähän erikoisempia kiviä, näyttäviä kuvia, koskettavia tekstejä ja myös hautoja kokonaisuuksina istutuksineen.





Hautakiviä perinteitä kunnioittaen jo vuodesta 1896

Tule myymäläämme tutustumaan.
Myymälässä nähtävillä runsaasti kivimalleja,
ja hautakivisuunnittelija on apunanne
veloituksetta. Kiven voi suunnitella myös
verkkopalvelussamme.

Kiveistämö Berglöf Oy on suomen vanhin kivialalla
edelleen toimiva yritys. Valmistamme hautakivet räätälöidysti
asiakkaan toiveiden mukaisiksi ammattitaidolla nopeasti,
edullisesti, laadukkaasti ja luotettavasti.

www.hautakivi.net



Kiveistämö Berglöf Oy

Pienteollisuustie 33, 06450 Porvoo

Puh. 019 580 200, myynti@hautakivi.net

METTERI TOIVOO, että jokaisella olisi mahdollisuus toteuttaa hautakiveen viimeinen viesti taiteellista muotoa rajoittamatta.

– Minusta olisi upeaa, jos ihmiset jo eläessään alkaisivat suunnitella omia hautakiviään, yhteistyössä taiteilijan kanssa tietysti. Hautakivet saisivat olla persoonallisia ja puhuttelevia, kunhan ne osataan tyylikkäästi sovittaa hautakiviperinteeseen ja hautakiven rajattuun muotoon, Metteri toteaa.

**Taiteilijana tunnen
tyytyväisyyttä, kun työlläni on
iso merkitys muille.**

METTERIN SUUNNITTELEMAT Tammilinnut -sarjan hautakivet valmistettiin alun perin Fantastic Death -ryhmänäyttelyä varten, mutta nyt niitä on myös kymmenillä hautausmailla. Kasviaiheinen ja linnuin kuvitetut mustat graniittiset hautakivet muistutavat luonnossa koetuista vuorovaikutuksen hetkistä, joissa ihminen tuntee olevansa osa suurempaa elonkirjoa. Hautakivet ovat Kivilähteen valikoimassa.

– Kivistä tehtiin komeat ja juhlat, kuin jättimäiset elämän ja kuoleman pelinappulat. Samalla tekniikka pidettiin sen verran perinteisenä, että näyttelykävijät ymmärtävät vastaavan hautakiven tai muistomerkin suunnittelun olevan itsellekin täysin mahdollista, Metteri sanoo.

– Monet asiakkaat ovat sanoneet, että Tammilinnut-hautakivi on kaunein kivi, jonka he ovat nähneet. Taiteilijana tunnen tyytyväisyyttä, kun työlläni on iso merkitys muille, hän summaa. ▀

Vilma Metterille hautakivien valmistamiseen liittyvät käsityötaidon, ikuisen kivimateriaalin ja nykytekniikan mahdollisuudet.

Teksti: **Sini Laine** Kuva: **Kivi ry**

Ikkuinen ja ekologinen

Suomalaisen luonnonkiven hyödyllisiä ominaisuuksia ovat kestävyys, lujuus, vedenläpäisemättömyys sekä minimaalinen huollon tarve. Luonnonkivellä on myös elinkaariarvioitu EPD-ympäristöseloste.

LUONNONKIVEN matalaan hiilijalanjälkeen vaikuttaa se, että niiden valmistamisessa ei tarvita pitkiä hankintaketjuja tai useita materiaaleja. Kuljetusmatkat jäävät myös lyhyiksi.

LUONNONKIVI ON yksi maailman vanhimmista käytetyistä materiaaleista. Luonnonkivityypit ja niiden ominaisuudet vaihtelevat, mikä mahdollistaa niiden käytön erilaisissa olosuhteissa. Louhituista kivityypeistä on monia, joista merkittävimmät Suomessa ovat graniitti, vuolukivi ja liuskekivi.

Luonnonkiven matka kalliosta käyttäjälle on hyvin yksinkertainen ja suoraviivainen prosessi. Luonnonkiveä ei tarvitse valmistaa eri materiaaleista, joten sen hankintaan ei vaadita monien tuottajien, maahantuojien tai välittäjien ketjuja. Suomessa louhittu kivi louhitaan kalliosta, kuljetetaan tuotantolaitokselle, jossa se paloitellaan ja viimeistellään, minkä jälkeen se on valmis käytettäväksi.

SUURIN OSA luonnonkiven päästöistä tulee kivien kuljetuksista. Kuljetuksen päästöt ovat suoraan verrannollisia kivi- tuotteiden painoon ja matkan pituuteen. Hankintapaikan ja toimituspai- kan sijainneilla sekä tuotantoketjun sisäisillä etäisyyksillä on siis avainrooli kiven kokonaispäästöissä.

OneClick LCA:n laskelman mukaan hautakivien valmistusvaiheen ilmasto- päästöt ovat 320,00 kg CO₂e/t.

MONIA LUONNONKIVITUOTTEITA voidaan uusiokäyttää suoraan purkamisvaiheen jälkeen ilman käsittelyä tai korjaamista.

Mikäli luonnonkivi rikkoutuu purkamisen aikana, sitä voidaan silti hyödyntää esimerkiksi murskeena. Näillä keinoilla voidaan vähentää uusiomateriaalien käyttöä ja tätä kautta luonnonraaka-aineiden ehtymistä, jätteitä ja energian kulutusta. Näin voidaan saavuttaa merkittäviä päästövähennyksiä. ▀

Hautakivi kaipaa säännöllistä hoitoa

KYNTTILÄÄUKOLLISISSA HAUTAKI- VISSÄ ja lyhtykivissä saa käyttää vain öljy- kynttilöitä. Lyhtyjen lasi voidaan puhdistaa vedellä ja miedolla pesuaineella. Pinttyneen noen poistoon sopii keraamisten lie- sien puhdistusaine.

KULTAUKSET PUHDISTETAAN erittäin varovasti esimerkiksi liinalla. Pintoja ei saa harjata. Kullattuja tai maalattuja pintoja ei koskaan puhdisteta painepesurilla. Metal- likirjainten ja -koristeiden puhdistamisessa käytetään metallin puhdistamiseen tarkoi- tettuja tahnoja.

KIILLOTETTU PINTA on helppo puhdistaa vedellä ja liinalla sekä tarvittaessa laime- alla pesuaineliuoksella.

MATTAHIOTTU PINTA imee helpommin likaa kuin kiillotettu pinta. Puhdistus teh- dään kiillotetun pinnan tapaan.

SAHATUT, HIEKKAPUHALLETUT, polte- tut ja hakatut pinnat puhdistetaan vedellä ja harjalla tai painepesurilla. Tummuneiden pintojen puhdistukseen voidaan käyttää heikosti emäksistä mäntysuopaa tai muuta luontoystävällistä pesuainetta. Sammaleen poistoon sopii harja. Pinta pitää huuhdella.

PESUAINEIDEN KÄYTÖSSÄ on oltava varovainen. Kiillotetuille kivipinnoille ei saa käyttää vahvasti happamia (pH alle 2) tai emäksisiä (pH yli 11) aineita. Kivipinnoille sopivat neutraalit ja miedot pesuaineet. PH-arvo kannattaa tarkistaa aina ennen käyttöä. Graniitti kestää hyvin neutraaleja (pH 6–8), heikosti emäksisiä (pH 8–10) ja heikosti happamia (pH 4–6) pesuaineita. ▀

Lue lisää
hautakivien
puhdistuksesta





Uniikit hauta- ja erikoiskivet Ylämaan Kiveltä
Valmistamme hauta- ja erikoiskivet kotimaisena työnä
Etelä-Karjalan Ylämaalla. Palveluihimme kuuluvat
myös erilaiset kaiverrustyöt.

Tuotteissa käytetään pääsääntöisesti kotimaisia
luonnonkiviä, joissa on pieni hiilijalanjälki.

Toimitamme myös puolivalmiita hautakiviä sekä
aihoita kiviliikkeiden tarpeisiin.

Vaalimaantie 3570, 54410 Ylämaa
040 184 4199
juha.mankinen@ylamaankivi.fi
www.ylamaankivi.fi



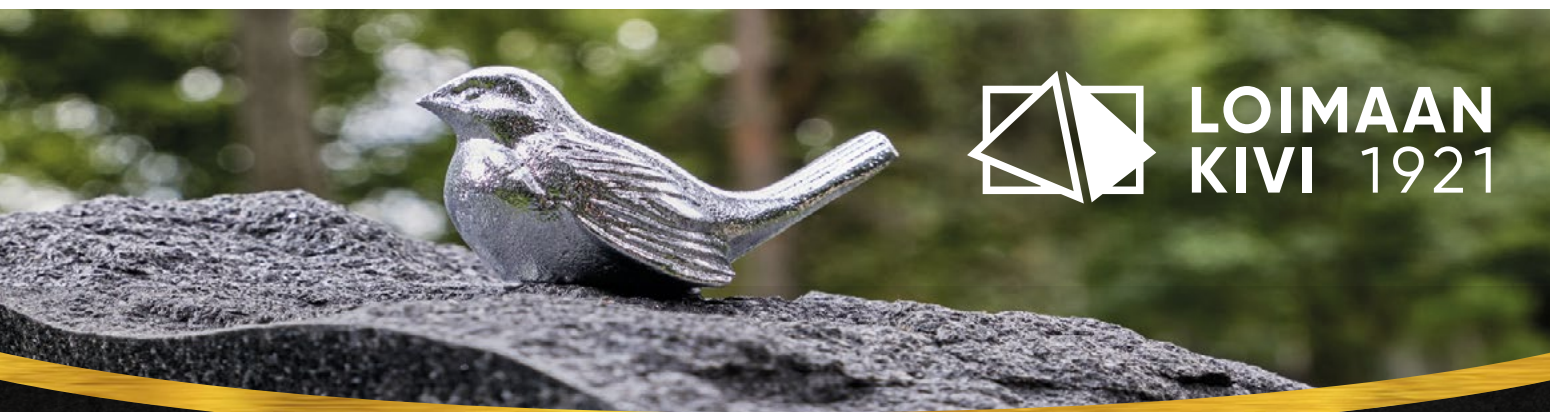
**Oppisopimuksella
kivialan
ammattilaiseksi!**

SASKY

Me Saskyssa tarjoamme monia
mahdollisuuksia kivialan koulutukseen.
Teemme myös tiivistä yhteistyötä alan
yritysten kanssa ympäri Suomea.

Katso
lisätietoja
sasky.fi

tai ota yhteyttä:
Marko Mertala
puh. 040 501 1275
marko.mertala@sasky.fi



**LOIMAAN
KIVI 1921**

UUDET HAUTAKIVET
LISÄNIMIKAIVERRUKSET
HAUTAKIVIEN KUNNOSTUKSET

**Julkaisija:**

KIVI ry:n julkaisu 2024,
Peraatikatu 1, 15700 Lahti,
www.kivi.info

KIVI ry on Suomen ainoa
luonnonkiviteollisuutta
edustavien yritysten järjestö.

Päätoimittaja:

toiminnanjohtaja Sini Laine,
sini.laine@kivi.info
p. +358 50 330 1630

Toimitus ja taitto:

OSG Viestintä,
www.osgviestinta.fi

Paino:

PunaMusta Oy

Painos:

5 000 kpl

Jäsenyritykset

Iitin Graniitti Oy (iitingraniitti.fi)

Ilomantsin Kivituote Oy (ilomantsinkivituote.fi)

Imatran Kivikaiverrus Oy (imatrankivikaiverrus.fi)

Keikyän Kivi Oy (muistoksi.fi)

Kivikokko Oy (kivikokko.com)

Kivilähde by Kaavin Kivi Oy (kivilahde.fi)

Kivituote Oy (kivituote.com)

Kivityöliike E. Väisänen Oy (kuruntaidekivi.com)

Kiviveistämö Berglöf Oy (hautakivi.net)

Kiviveistämö Levander Oy (kivilevander.fi)

Koillis-Kivi Oy (koilliskivi.fi)

Kulmasen Kiviveistämö Oy (kiviveistamo.com)

Kuntolan Kiviveistämö Ky (kuntolankivi.fi)

Kymen Kivipojat Oy (kymenkivipojatoy.fi)

Loimaan Kivi Oy (loimaankivi.fi)

Polar Granit Oy (polargranit.fi)

RAHOM Oy (raham.fi)

Rouhaisen Kivi Oy (rouhaisenkivi.com)

Salon Kiviteollisuus Oy

(kivi.info/yritykset/salon-kiviteollisuus-ky)

Savonlinnan Kiviveistämö Rautiainen Oy

(savonlinnankiviveistamo.fi)

Sjundeå Stenhuggeri Kb (sjundeasten.fi)

Sommarö Basic Stone Oy (basicstone.fi)

Sorvikivi Oy (sorvikivi.com)

Sukevan Kivi Oy (sukevankivi.fi)

Tervajoen Kiviveistämö Oy (tervajoenkiviveistamo.fi)

Toijalan Kiviveistämö Oy (toijalankiviveistamo.fi)

Turun Hautakivipalvelu Ky (turunhautakivipalvelu.fi)

Valkeakosken Kivi-Tuote Ky (kivi-tuote.fi)

Vikmanin Kivi Ky (vikmaninkivi.fi)

Ylivieskan Kivihomo Oy (ylivieskankivihomo.fi)

Ylämaan Kivi (ylamaankivi.fi)